

102/3

KISWAHILI

KARATASI YA 3

FASIHI

JULAI/AGOSTI, 2014

MUDA: SAA 2 ½

TATHMINI YA PAMOJA WILAYA YA MBOONI MAGHARIBI, 2014

Hati ya kuhitimu elimu ya sekondari Kenya (K.C.S.E)

102/3

KISWAHILI

KARATASI YA 3

FASIHI

MUDA: SAA 2 ½

MAAGIZO

- Jibu maswali manne pekee.
- Swali la kwanza ni la **lazima**.
- Maswali hayo mengine matatu yachaguliwe kutoka sehemu nne zilizobaki yaani, Ushairi, Riwaya, Hadithi fupi na Fasihi simulizi.
- Usijibu maswali **mawili** kutoka kwa sehemu moja.
- Karatasi hii ina kurasa nne.
Watahiniwa ni lazima wahakikishe kwamba kurasa zote za karatasi hii zimepigwa chapa sawasawa na kuwa maswali yote yamo.

SEHEMU YA A: RIWAYA**Ken Walibora: Kidagaa Kimemwozea.****1. LAZIMA**

Kuvunjwa kwa haki na sharia lilikuwa jambo la kawaida chini ya uongozi wa mtemi Nasaba bora. Thibitisha ukweli wa kauli hii ukirejarelea riwaya.

SEHEMU B: TAMTHILIA**Timothy M. Arege: Mstahiki Meya*****Jibu swali la 2 au 3***

2. Hatua tuchukuazo maishaini mwetu zaweza kutuathiri na kuathiri nchi pakubwa. Fafanua kauli hii ukimrejerelea Meya Sosi. (alama 20)

3. Mwafulani I: Tulipoitwa kuhudumu tuliitika na hakuna kurudi nyuma..

Mwafulani II: Mara mbili hivi karibu niache kazi hii

- a) Eleza muktadha wa dondoo hili (alama 4)
 b) Fafanua maudhui yanayojitokeza katika mazungumzo hayo (alama 8)
 c) Fafanua tabia za mwafulani wa kwanza na wa pili (alama 8)

4. SEHEMU YA C: HADITHI FUPI**Ken Walibora na Said A. mohamed: Damu Nyeusi**

Maudhui ya ubaguzi na utabaka yamepewa uzito na maandishi wa Diwani ya Damu Nyeusi na Hadithi nyingine. Kwa kurejelea hadithi zozote tano onyesha ukweli wa kauli hii.

5. SEHEMU D: FASIHI SIMULIZI

- a) Maigizo ni nini (alama 2)
 b) Andika sifa za maigizo (alama 4)
 c) Ngomezi ni nini (alama 2)
 d) Taja aina mbili za ujumbe ambazo zinaweza kuwasilishwa na ngomezi (alama 2)
 e) Andika sifa za ngomezi (alama 4)
 f) Miviga ni nini (alama 2)
 g) Miviga ina umuhimu gani? (alama 4)

6. SEHEMU E: USHAIRI***Jibu swali la 6 au la 7*****Soma shairi lifuatalo kasha ujibu maswali**

1. Tunda la elimu zote, wanasema wanazuoni
 Ni kwamba mtu apate, kumtambua manani
 Ndipo hadhi apate, akumbukwe duniani.
2. Elimu bila ukweli, haizidi asilani
 Giza na nuru muhali, katu havitangamani
 Uwongo ufe kweli, itue nuru moyoni

3. Elimu ni kama mali, haichoshi kutamani
Ni bora yashinda mali, taji la wanazuoni
Elimu njoma miali, langazayo gizani.
4. Mtu hachomwi na mwiba, na viatu miguuni
Ulimwengu una miiba, tele tele majiani
Elimu ukiishiba, u salama duniani.
5. Wafu ni wasiosoma, watazika ardhini
Hai ndio maulana wapaa maangani
Elimu jambo adhima, aso nayo maskini.
6. Toa wakfu ujana, elimu ukitamani
Na uye mzee sana, kujua usijihini
Elimu ni jambo adhima, aso nayo maskini
7. Elimu ina malipo, utoyalipwa mwishoni
Pale uitafutapo, ujira usitamani
Mwanachuoni afapo, mbingu huwa na huzuni.
8. Haki ya kuheshimiwa, ni yao wanachuoni
Wao wameongolewa, na ni taa duniani
Kweli wanapojua, watoe bila kuhuni.
9. Elimu bila amali, mti usio majani
Haumtii kivuli, aukaliaye chini
Inakuwa mashkeli, wa kughuri insane.

Maswali

- a) Toa kichwa mwafaka kwa shairi hili (alama 2)
- b) Taja aina na bahari ya shairi (alama 3)
- c) Eleza umbo la shairi (alama 6)
- d) Fafanua maudhui katika ubeti wa tatu na wa saba (alama 6)
- e) Andika ubeti wa mwisho kwa lugha ya tutumbi/nathari. (alama 3)

SWALI 7

1. Punda kalibeba gari   gari limebeba punda
Mwalimu ana pakari   muashi vyuma adunda
Jaji gonga msumari   somara osha vidonda
Kinyume mbele
2. Saramala ahubiri   muhunzi tiba apenda
Mganga anaabiri   bahari anakwenda
Hata fundi wa magari   anatomea vibanda
Kinyume mbele
3. Wakili anahiyari   biashara kuitenda
Mtazame asikari   akazakaza vitanda
Mkulima mashuhuri   jembe limeshamshinda
Kinyume mbele
4. Apakasa daktari   ukili anaupinda
Saveya kawa Jabari   mawe anafundafunda
Hazini wa utajiri   mali yote aiponda
Kinyume mbele
5. Msemi huwa hasemi   wa inda hafanyi inda
Fahali hawasimami   wanene waliishakonda
Walijitia utemi   maisha yamewavunda
Kinyume mbele
6. Kiwapi cha kukadiri   twavuna shinda kwa shinda
Tele haitakadiri   huvia tulivyopanda
Mipango imehajiri   la kunyooka hupinda
Kinyume mbele

MASWALI

- a) Andika anwani mwafaka ya shairi hili (alama 1)
b) Eleza muundo wa shairi hili (alama 4)
c) Taja vinyume kumi vinavyorejelewa katika shairi (alama 5)
d) Andika ubeti wa tatu kwa lugha nathari (alama 4)
e) Onyesha jinsi mwandishi ametumia idhini ya ushauri (alama 4)
f) Eleza maana ya maneno yafuatayo kama yalivyotumika katika shairi (alama 2)
(i) Pakari
(ii) Apakasa